

Дерсинь мевзусы:

ЛЕКСИКОЛОГИЯНЫ ТЕКРАРЛАВ

Аблялимова Г.Ш., КР-17

- **Дерсинь тип:** пекитюв дерси
- **Талим формасы:** иджадий дерс

ДЕРСНИНЪ МАКЪСАДЫ:

- ◎ **Окьутув макъсады:** : лексикологиядан талелелернинъ билъгилерни пекитмек.
- ◎ **Тербиевий макъсат:** табиаткъа, эмекке севги ашламакъ.
- ◎ **Инкишаф этиджи:** талелелернинъ фааль лугъат байлыкъларыны зенгинлештирмек ве нутукъларны, эстетик дуйгъуларыны инкишав этмек; мустакъиль, фааль чалышмагъа, фикир этмеге огретмек.

ПЛАНЛАШТЫРЫЛГЪАН НЕТИДЖЕЛЕР:

- **Фен боюнджа:**
- **Бильмек:** синоним, антоним ве омонимлер анъламларыны , аляметлерини
- **Япа бильмек:** инсан аятында ана тилимизнинъ туткъан ерини. джумлелерде синоним, антоним ве омонимлерни къайд этмек ве догъру бельгилемек.
- **Шахсий:** ана тилининъ ерини биринджи ерге котерюв; озь тувгъан тилимининъ эмиетини анъламакъ ве бельмек; ана тилинде сербест тюшюнмек, лаф этмек кереклигини дуймакъ.
- **Фенлерара:** озь фикирлерини толу ве тавфсилятлы джевап бермек; окъулгъаныны анълап, суаллерге догъру джевап бермек.

- ◎ **Талим усуллары:** сёз усулы(субет), амелий (мешгъулиетлер), корьгезме усулы, группаларда иш
- ◎ **Донатма:** интерактив тахта, презентация, джедвель , таркъатма материал, ресим

ОЮН «АКИСИНИ АЙТ»

Етишмеген сёзлерни кёшунъыз.

- Мен санъа якъын десем,
Сен манъа ... дейсинъ.
- Мен санъа кень десем,
Сен манъа ... дейсинъ.
- Мен санъа алчакъ десем,
Сен манъа ... дейсинъ.
- Мен санъа дюльбер десем,
Сен манъа ... дейсинъ.

○ Якъын – узакъ

Кен – тар

Алчакъ – юксек

Дюльбер – чиркин

○ Сёзлер насыл мананы ифаде этелер?

○ Бойле сёзлерге насыл сёзлер дерлер?

**АНТОНИМЛЕР – КЪАРАМА -
КЪАРШЫ МАНАЛЫ СЁЗЛЕР.**

КЪАВУСЛАР ИЧИНДЕКИ СЁЗЛЕРДЕН КЕЛИШКЕН СОЮНЫ КЪОШУП ЯЗЫНЪЫЗ.

- Голь (бузлады, ушюди)
- Къокъу буруныма (котекледи, урды)
- (Юрек, къальп) хасталыгъы.

**СИНОНИМЛЕР – АЙТЫЛУВЫ ВЕ
ЯЗЫЛУВЫ БАШКЪА, АММА МАНАЛАРЫ
БИР Я ДА БИР- БИРИНЕ ЯКЪЫН
ОЛГЪАН СЁЗЛЕР.**

ОК БУН БЫЗ БЕ К ВАИД Э ИЛТИГЕН СЁЗЛЕРНИНЪ МАНАЛАРЫНЫ АНЪЛАТЫНЪЫЗ.

- 1.Япракъта ешилъ **бакъа**
Къакъылдап, манъа **бакъа**.
- 2.Саба эвден эрте **чыкъ**
Орталыкъта йылтырай **чыкъ**.
- 3.Бу омюрде чокъча **куль**
Зулум янып, олур **куль**.

**ОМОНИМЛЕР – АЙТЫЛУВЫ ВЕ ЯЗЫЛУВЫ
БИР, АММА МАНАЛАРЫ БАШКЪА-БАШКЪА
СӘЗЛЕР.**

I ГРУППА

Бахшыш.

Бундан учь йыл огюнде,
Азбарымыз четинде,
Сачтым алма фиданы,
Бакътым – осьтюрдим оны.
Алмалары сары, ал,
Эр бири Дей: «Мени ал!»
Далыны тепрете ель,
Алмагъа узатам эль,
Терек эгиле, манъа
Дей: «Чокъ тешеккюр санъа!
Алмаларым джый да ал!
Пек татлыдыр, дерсинъ бал.»
(Иса Абдураман)

II ГРУППА

Кенар, апте, ушюмек,
апай, сайгъы, чет, нур,
бита, тата, енге,
урьмет, къартана,
бузламакъ, дуду, сес,
сатыр, давуш, сыра,
къадын, шавле.

III ГРУППА

- Яхшы достнынъ файдасы тиймесе де, зарары да тиймез.
- Чокъ динъле, аз сёйле.
- Токъ ачнынъ къадрине етмез.
- Къасевет олмаса, къуванч да олмаз эди.
- Кельгенни къувма, кеткенни тутма.

I ГРУППА

○ Бахшыш.

Бундан учь йыл огюнде,
Азбарымыз четинде,
Сачтым алма фиданы,
Бакътым – осьтюрдим оны.
Алмалары сары, ал,
Эр бири Дей: «Мени ал!»
Далыны тепрете ель,
Алмагъа узатам эль,
Терек эгиле, манъа
Дей: «Чокъ тешеккюр санъа!
Алмаларым джый да ал!
Пек татлыдыр, дерсинъ бал.»
(Иса Абдураман)

II ГРУППА

- Кенар, апте, ушюмек, апай, сайгъы, чет, нур, бита, тата, енге, урьмет, къартана, бузламакъ, дуду, сес, сатыр, давуш, сыра, къадын, шавле.

III ГРУППА

- ❑ Яхшы достнынъ файдасы тиймесе де, зарары да тиймез.
- ❑ Чокъ динъле, аз сёйле.
- ❑ Токъ ачнынь къадрине етмез.
- ❑ Къасевет олмаса, къуванч да олмаз эди.
- ❑ Кельгенни къувма, кеткенни тутма.

ЭВГЕ ВАЗИФЕ.

386-иш. Ашагыдаки сёзлерни антонимлеринен чифтлеп язынъыз. Бир къач сёзнен джумлелер уйдурып язынъыз.

Узун, тез, чиркин, алмакъ, сувукъ, ог, тар, къуванч, файда, душман, фукъаре, узакъ, батыр, къатты, къалын, сыджакъ.

КЪУЛЛАНЫЛГЪАН ЭДЕБИЯТ

- 1. Меметов А., Алиева Л.А., Меметов И.А. Къырымтатар тили. Окъутув къырымтатар тилинде алып барылгъан мектеплер ичюн. 5-инджи сыныф. – Симферополь: КъДЖИ «Къырымтатардевокъувпеднешир» нешрияты», 2013 – 208 с. : ресимли. – Къырымтатар тилинде
- 2. Абдураман Иса «Бахшыш»